

Polska jako największe pod względem demograficznym i terytorialnym państwo V4 ma szczególną pozycję. Zgodnie z założeniami polskiej polityki zagranicznej V4 jest jednym z ważnych instrumentów kształtowania polityki regionalnej i europejskiej. Do priorytetów V4 należy zapewnienie bezpieczeństwa, w tym energetycznego w regionie, a także rozwój infrastruktury komunikacyjnej. W zakresie spraw zagranicznych V4 z dużą uwagą śledzi rozwój sytuacji w bezpośrednim sąsiedztwie, przede wszystkim na Ukrainie. Rozszerzaniu wpływów i współpracy służy format V4+, czyli współpraca m.in. z państwami Bałkanów Zachodnich. W polityce europejskiej polski rząd reprezentuje kurs eurorealistyczny, zakładający decydującą rolę państw członkowskich w procesie decyzyjnym. Polska wyklucza przyjęcie wspólnej waluty euro w najbliższym czasie. Sprzeciwia się podejmowaniu arbitralnych decyzji przez instytucje UE, w szczególności Komisję Europejską.

W toczącej się debacie na temat przyszłości UE (konferencja w sprawie przyszłości Europy) znajduje się dziewięć obszarów tematycznych: Zmiana klimatu i środowisko, Zdrowie, Silniejsza gospodarka, sprawiedliwość społeczna i zatrudnienie, Transformacja cyfrowa, Demokracja europejska, UE na świecie, Wartości i prawa, praworządność, bezpieczeństwo, Migracja, Edukacja, kultura, młodzież i sport.

Punktem wyjściowym w zakresie debaty o zmianach klimatu i środowisku jest program „Europejski zielony ład”, który zakłada osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. Aby to osiągnąć państwa członkowskie muszą przejść transformację energetyczną i zrezygnować z paliw kopalnych. Polski sektor energetyczny jest oparty na węglu kamiennym, dlatego dla Polski zapowiadane zmiany są trudne do zaakceptowania. Polska deklaruje zakończenie wydobywania węgla w 2049 r. Polska oczekuje sprawiedliwej transformacji energetycznej polegającej na wsparciu finansowym przemian w sektorze energetycznym ze strony UE. Stosunek polskiego rządu do OZE można określić jako ambiwalentny, na co wskazują zmiany w prawach prosumentów produkujących energię z ogniw fotowoltaicznych.

Bezpieczeństwo współcześnie jest rozumiane wielopłaszczyznowo. Podstawą bezpieczeństwa Polski w ujęciu militarnym jest członkostwo w NATO i UE. Na terytorium Polski stacjonują wojska amerykańskie. Polska osiągnęła cel zwiększenia wydatków na obronność do min. 2% PKB. Polska uczestniczy w PESCO (bierze udział w dziewięciu z 47 projektów). Polska jest orędowniczką euroatlantyckich aspiracji Ukrainy. Polska największe zagrożenia dostrzega w działaniach Rosji i jej akolitów, w tym Białorusi.

W sprawach polityki azylowej i migracyjnej UE Polska prezentuje konsekwentne stanowisko od 2015 r. sprzeciwiając się ogólnym mechanizmom relokacji uchodźców w państwach członkowskich. Polska uważa, że należy prowadzić działania pomocowe „na miejscu” w państwach trzecich, z których pochodzą migranci. Należy ograniczyć zachęty ekonomiczne w państwach członkowskich i uszczelnić granice zewnętrzne i procedury przyznawania azylu w UE. Od połowy 2021 r. Polska zarządza kryzysem migracyjnym na swojej granicy z Białorusią.

Jest on spowodowany działaniami reżimu Łukaszenki, który próbuje w ten sposób zdestabilizować sytuację w Polsce i w całej UE. Polska nie skorzystała z wsparcia organizacyjnego Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) w zarządzaniu tym kryzysem.

Wartości i prawa oraz praworządność stanowią punkt zapalny w relacjach Polska-UE. Polska stoi na stanowisku suwerenności państw w kształtowaniu wewnętrznych systemów sądowniczych oraz ochrony praw i wolności obywatelskich. Polska wspólnie z Węgrami miała zastrzeżenia wobec przyjętego przez Unię mechanizmu warunkowości, czyli rozporządzenia uzależniającego wypłacanie środków unijnych od przestrzegania przez państwa zasady praworządności. Sprzeciwia się możliwości ingerencji w kwestie prawa rodzinnego. Polska chce, aby system wartości europejskich odwoływał się i gwarantował tradycyjne wartości wynikające z kultury judeo-chrześcijańskiej i szanował różnice między państwami w zakresie regulacji tych wartości. Kolejnym punktem spornym w relacjach Polski z UE jest ocena niezależności polskiego sądownictwa i niezawisłości sędziów. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r. kwestionuje zasadę prymatu prawa europejskiego nad prawem krajowym.

Polski **sektor energetyczny** w około 60% jest uzależniony od importu surowców energetycznych (gazu i ropy) z Rosji. Polsce zależy na uniezależnieniu się od dostaw z Rosji i dywersyfikacji dostaw. Polska sprzeciwia się rosyjsko-niemieckiemu projektowi Nord Stream 2. Pod znakiem zapytania stoi możliwość długoterminowego korzystania z węgla. Priorytetem polskiego rządu jest rozwój sektora energii atomowej (szczegóły zostaną podane przez rząd w połowie 2022 r.).

UE aspiruje do odgrywania wiodącej roli na świecie nie tylko w sferze gospodarczej, ale też politycznej. Polska dyplomacja tradycyjnie opowiadała się za wzmocnieniem relacji z USA, co było szczególnie widoczne w czasie prezydentury Donalda Trumpa. Po wyborze na urząd prezydenta USA Joe Bidena sytuacja uległa zmianie. Obecne relacje z USA znajdują się w zamrożeniu. Administracja amerykańska krytykuje polski rząd za niektóre działania, np. reformę sądownictwa czy próby regulacji prawa medialnego. Relacje z Rosją należą do bardzo napiętych. Polska krytykuje Rosję za aneksję Krymu i działania prowadzone na wschodzie Ukrainy, a także za walkę z opozycją polityczną w Rosji. Opowiada się za utrzymaniem sankcji unijnych wymierzonych w Rosję. Chiny są traktowane jako atrakcyjny partner gospodarczy. Polska angażuje się we współpracę z Chinami biorąc udział w szczytach „17+1” mimo rosnących zastrzeżeń innych państw europejskich i USA pod adresem polityki chińskiej. Polska buduje nowe sojusze, które mają pozwolić jej odgrywać większą rolę na arenie międzynarodowej. Jednym z takich projektów jest Inicjatywa Trójmorza obejmująca 12 państwa Europy Środkowo-Wschodniej. Ma to być forum, które pozwoli także na lepszą reprezentację interesów tego regionu Europy na forum UE.